

Examenbespreking Maatschappijwetenschappen vwo

Woensdag 24 mei 2017

Aanwezig: 31 docenten

Opmerking: Het antwoordmodel van het CvTE is bindend. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Het verslag geeft slechts de discussie weer die gevoerd is over mogelijke antwoorden.

Aanwezigen maakten de volgende algemene opmerkingen:

- Algemene indruk: het is een prima examen: de lengte van het examen was goed, de leerlingen konden het examen aan het eind nog even overkijken voordat de tijd op was. De inhoud was goed.
- Het sociaalwetenschappelijk perspectief werd wel gemist en er waren een aantal specialistische vragen en er werd toch veel naar feitjes gevraagd.
- Er zat veel herhaling in (bijvoorbeeld de termen repressief, preventief en districtenstelsel werden vaker bevraagd).
- Het onderwerp internationale betrekkingen kwam weinig aan bod.
- De leerlingen moesten twee langere teksten lezen, maar daar werd in de vragen niet altijd op teruggegrepen. Slechts bij een vraag moest de leerling iets met de tekst doen. Het waren bovendien best lastige en lange teksten. De tekst over de legitimiteitscrisis was vooral begrijpend lezen, in plaats van maatschappijleer. Voor leerlingen met een niet-Nederlandstalige achtergrond is dit lastig.
- Het antwoordmodel was dit keer prettig. Bij veel vragen stond er: als ... staat gegeven als antwoord, kan je punten geven. Dat is als prettig ervaren.
- Bij een aantal vragen werd 1 punt toegekend, terwijl het antwoord erg uitgebreid was (**vraag 5, 11, 12, 13, 19**)
- De vraag over de NCRV, KRO en ANP is oubollig.

Opmerkingen per vraag:

Vraag 1

- Vraag en antwoordmodel komen niet overeen. Als je twee mogelijke antwoorden bij deel 1 goed kunt keuren, moet dit voor deel 2 ook uitgewerkt worden. Er zit dus ruis tussen de antwoorden die goed gerekend kunnen worden en de antwoorden die daarbij horen.
- Het gaat hier om voorbeelden, dus het correctievoorschrift geeft ruimte.
- Leerlingen komen met 'vergelding', in plaats van repressie. Er is draagvlak om 'vergelding' goed te keuren.
- 'Resocialisatie' goedkeuren als er om 'preventie' gevraagd wordt. Ook hier is draagvlak voor.

Vraag 2

- Het antwoordmodel komt bijna letterlijk uit de syllabus. Een deel van het antwoord staat tussen haakjes, dus dat kan worden goed gerekend.
- Bij 'absolute theorie' lijkt het alsof het als 'daadrecht' wordt weggezet. Niet alleen 'verleden' maar ook 'delict' wordt genoemd. Er is draagvlak om dit goed te keuren.
- Bij streepje 2: als leerlingen regel 17-19 in plaats van regel 1-4 bij tekst 1 noemen past dit ook volgens de aanwezigen. Dat geldt ook voor regel 20-24 in plaats van regel 7-9.
- Bij tekst 2: is regel 13 ook veel genoemd. Dit hebben veel docenten ook goedgekeurd.

Vraag 3

- Algemene opmerking: leerlingen kunnen vanuit de doelen verschillende redeneringen opstellen. Niet het citaat wordt getoetst, maar de redenering vanuit het genoemde doel.
- In het antwoordmodel staan voorbeelden, maar het is niet uitputtend.
- Tekst 1: In plaats van regel 3-4 is regel 8-10 (bescherming van de samenleving) ook door veel docenten goedgekeurd. Hier is veel draagvlak voor.
- Tekst 2: in de antwoorden van leerlingen worden vergelding en genoegdoening vaak apart genoemd. In de syllabus staan deze twee begrippen ook apart genoemd. De vergadering beschouwt dit daarom als verschillende doelen.
- Het voorkomen van recidive is ook als antwoord gegeven. Dit staat ook in de syllabus, dus er is draagvlak om dit ook goed te rekenen.

Vraag 4

- Veel leerlingen sluiten niet aan bij de tekst. De vraag is niet duidelijk over of de tekst wel of niet gebruikt moet worden. De vraag is ruimer gesteld, dus zelf bedachte antwoorden lijken ook goedgekeurd te kunnen worden.
- Veel leerlingen gebruiken voorbeelden uit de tekst. Dat lijkt ook te kunnen, omdat er niet gevraagd wordt naar eigen voorbeelden of zelf bedachte antwoorden.
- De begrippen rechtsbescherming en rechtshandhaving worden niet altijd genoemd door de leerling. In het antwoordmodel staat niet dat deze begrippen genoemd moeten worden, dus als ze er niet staan, maar het antwoord is inhoudelijk wel juist, is het door docenten goedgekeurd.

Vraag 5

- In puntenopbouw wordt niet duidelijk hoe het tweede punt gegeven wordt.
- Bij het noemen van een afwijkende theorie ten opzichten van het antwoordmodel, is het voorstel dat er punten worden gegeven mits er een goede uitleg is gegeven (anders krijgen leerlingen al 1 punt voor het noemen van een theorie).
Dus voorbeeld: 'anomietheorie', met goede uitleg: 2 punten. Bij fout uitleg: geen punten.
- Er ontbreken theorieën: er is gesproken over:
 - Differentiële associatie theorie: geldt hier niet. Het differentiële gaat hier niet op. Er is hiervoor weinig draagvlak.
 - Sociale controle theorie: met goede uitleg is hier draagvlak voor (regel 46- 50).
 - Anomietheorie: er is te weinig draagvlak om dit goed te rekenen.

Vraag 6

- In het antwoordmodel wordt ook samenwerking tussen de politie en winkeliers en tussen winkeliers onderling en uitwisseling met andere landen genoemd. Deze zaken staan echter niet in de tekst. **Graag aankarten bij CvTE.**
- Leerlingen geven kort antwoord. Bij repressief beleid geven leerlingen een kort antwoord: voorkomen van criminaliteit. Er is draagvlak voor om een dergelijk kort antwoord goed te rekenen. Het staat ook zo in de syllabus omschreven.
- Bij het tweede deel van het antwoord is aangegeven dat repressie ook een preventieve werking kan hebben. Mits goed uitgelegd is hier draagvlak voor.
- Er is draagvlak voor om goed te rekenen als leerlingen schrijven dat preventief beleid uitgelegd wordt als 'voordat het strafbaar feit is gepleegd' en repressief beleid als 'nadat het strafbaar feit is gepleegd'.

Vraag 7

- Wanneer leerlingen alleen 'hoor' noemen, maar geen 'wederhoor' is er geen draagvlak om het goed te rekenen.
- Er wordt gesproken over hoor en wederhoor. Leerlingen geven bij beide een citaat. Zij geven dus uitgebreider antwoord dan in het antwoordmodel is gevraagd.
- Wanneer de term 'hoor en wederhoor' niet is genoemd, maar wel goed wordt uitgelegd (met een juist citaat) is er draagvlak voor om dit goed te rekenen. Er wordt tenslotte niet gevraagd naar de term.

Vraag 8

X

Vraag 9

X

Vraag 10

- Eerste bolletje:
Veel leerlingen hebben de tekst niet goed begrepen. Ze geven als antwoord: 'meer mensen stemmen op oppositiepartijen in plaats van op regeringspartijen'. Het is een stukje uit de tekst, maar het is geen antwoord op de vraag.
- Twee andere antwoorden zijn besproken:
 - 'protestpartijen': hier was geen draagvlak voor.
 - 'populistische partijen': hier was veel draagvlak voor.
- Tweede bolletje:
 - Het antwoord dat in het antwoordmodel bij het eerste bolletje is genoemd wordt door leerlingen ook bij het tweede deel van de vraag genoemd. Er is in de vergadering draagvlak voor om dit goed te keuren, mits leerlingen bij het eerste deel van de vraag een ander antwoord hebben gegeven.
 - Er is ook draagvlak voor het goedkeuren van twee andere antwoorden: laag opkomstpercentage en blanco stemmen.

Vraag 11

- Antwoordmodel geeft een voorbeeldantwoord. Andere antwoorden zijn ook mogelijk.
- Antwoordmodel is erg uitgebreid. Voor een punt moet veel genoemd worden (zijn delen van het antwoord ook goed?).
- Er is veel draagvlak om 'coalitievorming (mits goed uitgelegd) ook goed te rekenen.

Vraag 12

- Het probleem is dat het antwoordmodel maar een punt geeft, terwijl het eigenlijk over twee zaken gaat en twee punten zouden hier dus beter passen (kenmerk en uitleg daarvan).
- De eerste zin in het antwoordmodel is de kern van het antwoord.
- Wanneer leerlingen de binding met de vertegenwoordiger/ afgevaardigde met de kiezer noemen als kenmerk in het districtenstelsel, kan dit onderwerp van gesprek zijn met de tweede corrector. Hierover is geen expliciete uitspraak gedaan. In de syllabus is bij dit onderwerp het een en ander veranderd. Het is nu geen kenmerk meer van het districtenstelsel.
- Er is gemengd draagvlak over de redenering dat wanneer er een grote partij gekozen wordt, er geen coalitievorming nodig is en daardoor een positief effect is op de legitimiteit.

Vraag 13

- Het probleem is dat het antwoordmodel maar een punt geeft, terwijl het eigenlijk over twee zaken gaat en twee punten zouden hier dus beter passen (kenmerk en uitleg). De maximum score is een punt, maar er worden twee mogelijkheden gegeven. In de antwoorden staat meer dan dit punt rechtvaardigen.
- 'Alle stemmen tellen even zwaar': er is veel draagvlak voor om dit goed te keuren.

Vraag 14

- Tweede bolletje in antwoordmodel:
De vraagstelling is onduidelijk, waardoor leerlingen tot dit antwoord zullen komen. Dit wordt algemeen gedeeld.
- Een aantal antwoorden is besproken:
 - Bij het eerste onderdeel van de vraag: 'wanneer de operationalisatie goed is gedaan' betekent hetzelfde als 'validiteit'. Er is draagvlak om dit goed te rekenen.
 - 'de onderzoeksvraag van de onderzoeker is te breed gesteld, dus het antwoord dat mensen geven gaat niet over dat wat de onderzoeker wilt weten'. Er is draagvlak voor om dit goed te rekenen.
 - 'wanneer mensen sociaal wenselijke antwoorden geven': er is draagvlak voor (mits goed uitlegt) om dit goed te rekenen.
 - 'bij de vergelijking met andere landen vergelijk je ook verschillende systemen': er is draagvlak om dit goed te keuren, mits het goed is uitgelegd.

Vraag 15

- Bij het geven van alleen een goede hypothese (die is gericht op de vraag) kan er al een punt geven worden, ook als ze niet op het politieke systeem gaat. Het lijkt dus te gaan om een juiste formulering, in plaats van de inhoud.
- Bij het tweede deel van het antwoord kan sprake zijn van een doorrekenfout. Wanneer de redenering juist is, is er draagvlak om het tweede deel van het antwoord goed te rekenen (voor de helft van de punten).
- Twee antwoorden zijn besproken:
 - 'Democratie': hier is draagvlak voor.
 - 'Legitimiteit' in plaats van 'legitimiteit voor een democratie': hier is draagvlak voor.

Vraag 16

- Algemene opmerking: de cartoon kan niet eenduidig geïnterpreteerd worden, omdat de cartoon niet gedateerd is.
- In het antwoordmodel staat 'voorbeeld van een goed antwoord'. Verschillende antwoorden zijn kort besproken:
 - Ontzuiling: hier is veel draagvlak voor.
 - Versplintering (is fragmentering): hier is draagvlak voor.
Fragmentering staat niet in de syllabus, dus alle synoniemen hiervan worden akkoord bevonden.
 - Lastige coalitievorming: hier is veel draagvlak voor.
 - Polarisatie: dit is niet te zien in de bron. Hier is geen draagvlak voor.

Vraag 17 Aankarten bij CvTE

- **Dit staat niet in de syllabus.**
De vergadering adviseert deze vraag te schrappen.
- Antwoorderternatief: abonnementen van kranten op het ANP. Er is draagvlak voor om dit goed te rekenen. **Leerlingen weten dit echter niet.**

Vraag 18

- Wat is verschil tussen het tweede en derde bolletje in het antwoordmodel? Identiteit zegt iets over zender en doelgroep zegt iets over de ontvanger.
- Verschillende antwoorden zijn besproken:
 - De factor tijdsdruk: hier is veel draagvlak voor.
 - Verslaggever in dienst leidt ertoe dat de krant niets hoeft te kopen: hier is veel draagvlak voor omdat leerlingen niet kunnen weten wat duurder is. Dat hoeven ze ook niet te weten.
 - Voorkomen van framing/ alternatief perspectief bieden: hier is veel draagvlak voor.
 - In het land zelf hebben ze geen verslaggever: hier is draagvlak voor.
 - Persbureaus hebben een groter netwerk: hier is draagvlak voor.
 - Veiligheid (soms onveilig om een verslaggever naar een land te sturen): hier is draagvlak voor.

Vraag 19

- In het antwoordmodel staat 'voorbeeld van een goed antwoord'.
- In antwoordmodel moet je een hele redenering geven, voor maar een punt.
- Leerlingen hebben de tekst niet goed begrepen. De vraag gaat ook over tekstbegrip. Als ze een andere trend lezen, hebben ze de vraag fout gemaakt. Op zich is de tekst wel duidelijk. Deze vraag is heel slecht gemaakt.
- Verschillende andere antwoorden zijn besproken:
 - Persconcentratie (als beleid): hier is draagvlak voor.
 - Pluriformiteit: (staat ook in de syllabus): hier is draagvlak voor.
 - Stimuleringsfonds voor de Pers moet meer ingrijpen: hier is veel draagvlak voor.
 - Minder informatie om goed te participeren in de democratie: hier is veel draagvlak voor.

Vraag 20

- In de syllabus staan meer antwoorden dan hier genoemd staan (pagina 61).
- Er is draagvlak voor meer antwoorden dan in antwoordmodel staan.

Vraag 21

- Vrouwenemancipatie als begrip wordt niet altijd in het antwoord van leerlingen genoemd. De vergadering stelt voor dat wanneer het goed omschreven is, het ook goed te rekenen. Het begrip vrouwenemancipatie staat niet in de syllabus.
- Er is draagvlak voor om 'gelijkheid' en 'gelijke behandeling' in dit kader als synoniemen te beschouwen.
- Bij het eerste bolletje is gesproken over 'sociale cohesie als maatschappelijk doel'. Mits goed uitgelegd is er draagvlak voor om dit goed te keuren.
- Bij het tweede bolletje: is besproken dat de functie die genoemd is, moet aansluiten op de uitleg die bij het eerste deel van het antwoord is gegeven. Er is ook draagvlak om de volgende functies op basis van goede uitleg bij deel een van het antwoord ook goed te rekenen (ook al geeft het antwoordmodel niet aan dat er sprake is van een voorbeeldantwoord):
 - Verbindende functie
 - Spreekbuisfunctie
 - Expressiefunctie
 - Sociale functie
 - Opiniërende functie

Vraag 22

- **De stam van de vraag zet de leerlingen op het verkeerde been.**
- **Bij het tweede deel van de vraag wordt er echt gevraagd naar het gedachtegoed. Het antwoordmodel geeft ruimte, want er wordt een voorbeeld van een juist begrip genoemd.**
Het tweede deel van het antwoordmodel klopt inhoudelijk echter niet, want gespreide verantwoordelijkheid past niet als begrip in deze context.

Er is veel draagvlak voor het voorleggen van dit deel van de vraag bij het CvTE.

- Bij het eerste deel van de vraag is er veel draagvlak om of de KRO of de NCRV te noemen en dan toch een punt te geven (dus niet perse de combinatie).
- Sommige leerlingen geven als antwoord op het tweede deel van de vraag 'overdragen van christelijke waarden en normen'. Hier is slechts sprake van het herhalen van de vraag. Dit kan niet goed gerekend worden. Het gaat er juist om dat ze de specifieke waarden en normen noemen.
- Twee waarden of beginselen zijn kort besproken:
 - Subsidiariteitsbeginsel: hier is draagvlak voor om het goed te rekenen. Dit begrip staat echter niet in de syllabus.
 - Conservatisme: dit is geen onderdeel van het christelijk gedachtegoed. Daarom ook niet goed rekenen.

Vraag 23

- Als derde antwoordmogelijkheid is besproken: meer kwaliteit/ hoogwaardige kwaliteit als uitgangspunt. Er is draagvlak voor om dit ook goed te rekenen.

Vraag 24

- Algemene opmerking: het is een vrij simpele vraag, maar hij lijkt erg slecht gemaakt te zijn.

Vraag 25

X

Vraag 26

- **De vraag werd gesteld waarom dit gevraagd is aan leerlingen?**
De vraag is te complex, te gedetailleerd en te verwarrend.
Het advies aan CvTE is om deze vraag nog eens te bekijken.
- Er zijn verschillende antwoorden besproken die ook genoemd zijn door leerlingen:
 - Enquêterecht: er is geen draagvlak om dit goed te rekenen.
 - Het hebben van het laatste woord: er is draagvlak voor om dit goed te rekenen.
 - Budgetrecht: er is draagvlak voor om dit goed te rekenen.
- Bij deze vraag wordt niet gevraagd naar uitleg. Het noemen van rechten of bevoegdheden lijkt voldoende.

Vraag 27

- Er worden er veel punten gegeven voor deze vraag.
- In de syllabus worden niet alle antwoorden genoemd, zoals deze nu in het antwoordmodel genoemd staan.
- De echte werkelijkheid is anders de beschrijving in de syllabus. De syllabus lijkt dat wat er in Europa in afgesproken geherinterpreteerd te hebben.
- Er is ook gesproken over enkele antwoorden:
 - Een land moet in Europa liggen: er is veel draagvlak voor om dit goed te rekenen (Marokko en Turkije zijn daarom afgewezen).

- Het hebben van democratische instellingen wordt als hetzelfde gezien als het hebben van democratie: hier is draagvlak voor om het goed te rekenen.
- Democratische rechtsstaat: in feite zijn dit twee antwoorden (democratie en rechtsstaat). Er is draagvlak voor om in dit geval dus twee punten te geven.

Vraag 28

- **Bij het eerste deel van de vraag staat een inhoudelijke fout: de Raad van Europa stelt de EvRM niet vast. Dat doen landen zelf.**
Aankaarten bij CvTE
- Wanneer leerlingen bij het eerste deel van de vraag een fout antwoord hebben gegeven, kan wel goed doorgeredeneerd zijn bij het tweede deel van de vraag. In feite is er sprake van een doorrekenfout. Er is draagvlak voor om in dit geval een punt te geven voor het tweede deel van het antwoord.
- **Er is besproken dat dit niet in de syllabus staat. Het riep de vraag op hoe leerlingen dit kunnen weten (Turkije is lid van de NAVO/ VN).**
- Een antwoord is besproken. 'Turkije wil lid worden van de EU en daarom moeten ze zich houden aan deze regels'. Er is geen draagvlak voor, gezien de specifieke vraagstelling.